

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

MUNKAVISZONYBAN ALKOTOTT BANKJEGYKÉP ÁTDOLGOZÁSA ÉS PÉNZKIBOCSÁTÁS SORÁN VALÓ FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-16/06

A Pénzjegynyomda Rt. megkeresése

A Pénzjegynyomda Rt. által feltett kérdések

1. Munkaviszonyban alkotott mű (bankjegy) munkáltató által – a kibocsátó megrendelésére – történő átdolgozása során melyik az a követendő eljárás, amelynek alkalmazásával nem sértjük az átdolgozás alapjául szolgáló mű szerzőjének jogait?
2. Ha az átdolgozás alapjául szolgáló mű szerzője nem nyilatkozik nevének feltüntetése kérdésében, akkor milyen impresszummal bocsátható ki a bankjegy?
3. Eljárhat-e a Pénzjegynyomda Zrt. mint a bankjegy gyártója, valamint a szerző munkáltatója a szerzői jogi nyilatkozatok beszerzésében, ha a bankjegy kibocsátója és megrendelője az MNB, valamint a 3. sz. mellékletként csatolt szerződés szerint az MNB és a Pénzjegynyomda 2005. április 29-én szerződést kötött a bankjegyen elhelyezett szerzői alkotáshoz kapcsolódó vagyoni jogok, valamint a bankjegy előállításához és többszörözéséhez szükséges eszközök tulajdonjogának átruházásáról, és azok az MNB-t illetik.
4. A forgalomban lévő 500 Ft-os bankjegy átdolgozása az egyszeri – 2006. október 23-ai dátumú, többmilliós darabszámú – kibocsátásra sérti-e az Szjt. 13. §-át?
5. Az emlékbankjegyen megjelenített, 1946-ban kibocsátott és a Pénzjegynyomda által nyomtatott százmillió pengős bankjegyben szereplő Országház-ábrázolás korlátozások nélkül felhasználható-e?

Az eljáró tanács válasza

I. Általános megállapítások

Figyelemmel arra, hogy a bankjegykép szerzői jogi védelméről szóló korábbi SZJSZT-vélemény (SZJSZT-09/01) tárgya összefügg a jelen megkeresés tárgyával, az alábbiakban rögzíti az eljáró tanács, hogy mely korábbi megállapításokból, azok mely módosításából és milyen tényállásból kell a most feltett kérdések megválaszolásához kiindulni.

1.1. A bankjegygrafika szerzői mű, amelynek átdolgozása valósul meg a megbízás tárgyát képező felhasználás során.

Az 500 Ft-os bankjegy képeit (grafikáját) a Pénzjegynyomdával munkaviszonyban álló grafikusművészek tervezték. A tényállásba az eljáró tanács beleérti, hogy

- a bankjegyképek az 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) 1. § (2) bekezdés *h*) pontban meghatározott képzőművészeti alkotások, amelyek rendelkeznek az Sztj. 1. § (3) bekezdés szerinti egyéni-eredeti jelleggel, ezért szerzői műnek minősülnek,
- a munkaviszonyban álló grafikusművészek munkaköri kötelezettségei közé tartozik a bankjegyképek megalkotása (ún. szolgálati mű¹).

A jelen megkeresés szerint nem vitatott tényállási elem, hogy az 500 Ft-os bankjegy eredeti grafikája szerzői jogi értelemben átdolgozásra kerül, vagyis az 1956-os forradalom évfordulója alkalmából kibocsátandó emlékbankjegyen rögzített eredeti (átdolgozott) műre és az átdolgozásra nézve is megvalósul a szerzői mű minősítéshez szükséges egyéni-eredeti jelleg követelménye.² Az átdolgozás az előoldalra terjed ki. A hátoldalon más szerző művét kívánja a pénzkibocsátó felhasználni.

1.2. A pénzkibocsátás teljes folyamata során megvalósított felhasználás az Sztj. 1. § (4) bekezdése hatálya alá tartozik, tehát arra a szerzői jogi védelem nem terjed ki.

A pénz kibocsátása kifejezett jogszabályi formát ölt (változás az SZJSZT 09/01. sz., korábbi szakvéleményhez képest!). A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (MNBtv.) 4. § (2) bekezdése alapján az MNB kizárólagosan jogosult bankjegy kibocsátására. Az MNB által kibocsátott bankjegy – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.

Az MNBtv. 31. § (1) bekezdése alapján a bankjegyek kibocsátását, címletét és külső kiállítását, valamint bevonását az MNB elnöke rendeletben hirdeti ki.

Az MNBtv. 34. § (1) bekezdése alapján forgalomban lévő törvényes fizetőeszközzel, valamint az euróról utánzatot készíteni vagy készíttetni bármely célra (színházi előadásra, televízió- vagy filmfelvételnél való felhasználásra, oktatásra stb.) csak az MNB engedélyével, illetve az MNB elnökének rendeletében meghatározottak szerint szabad.

A (2) bekezdés szerint az utánzatok előállítását, nyilvántartását, őrzését, megsemmisítését tekintetében az MNB elnökének rendeletében meghatározottak szerint kell eljárni.

Az MNBtv. 60. § (1) bekezdése szerint a Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvényben (1987. évi XI. törvény, a továbbiakban: Jat.) meghatározottak szerint rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel.

A jogalkotásról szóló törvény az állami irányítás egyéb jogi eszközeiről szóló fejezete az MNB-t feljogosítja ugyan normatív aktus kibocsátására, ez azonban jegybanki

¹ Sztj. 31. §, 1969. évi III. tv. (rSztj.) 14. § és a 9/1969. (XII. 29.) MMr., a továbbiakban: rSztjtv. 11. és 12. §

² Sztj. 4. § (2) bekezdés

rendeletkezés,³ amely nem áll kapcsolatban a pénzkibocsátással. A Jat. rendelkezik a Magyar Köztársaság hivatalos lapjáról, felsorolja, hogy a hivatalos lap kötelezően mely normatív és egyedi aktusokat tartalmazza, továbbá kimondja, hogy „jogszabály ... a Magyar Közlönyben más közlemény közzétételét is elrendelheti.”⁴

A sajátos MNB-elnöki rendeletalkotási szabályokat (amelyek a nehézkesen módosítható Jat. szabályokat helyettesítik), maga az MNBtv. tartalmazza.⁵

E szabályhoz kapcsolódik az az MNBtv. 60. § szerinti szabály, amelynek alapján a pénzkibocsátásról szóló MNB rendeletet a hivatalos lapban ki kell hirdetni.⁶

Alappal lehet tehát állítani, hogy a pénzkibocsátásról szóló MNB rendelet, és annak tartalma hivatalos irat, amelyre az Szjt. 1. § (4) bekezdést kell alkalmazni, azaz „(4) Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések”.

A pénzkibocsátási rendelet jogszabály, de még ha annak nem is lehetne tekinteni, akkor is jogszabályi formában közzétett „más hasonló rendelkezésként” minősül.

³ „51/A. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a külön törvényben meghatározott körben jegybanki rendelkezésként a pénzügyi intézményekre és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyekre, valamint a befektetési szolgáltatókra és az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapírtőzsdéről szóló 1996. évi CXI. törvény 208. §-a szerint elszámolóházakra kötelező előírásokat adhat ki. A jegybanki rendelkezést a Pénzügyi Közlönyben közzé kell tenni.

(2) A jegybanki rendelkezés a pénzforgalom tekintetében a jogi személyekre, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra és természetes személyekre is kiterjed. Az ilyen jegybanki rendelkezést az igazságügy-miniszterrel egyetértésben kell kiadni, és a Magyar Közlönyben kell közzétenni.”

⁴ „57. § (1) A Magyar Köztársaság hivatalos lapja a Magyar Közlöny.

(2) A Magyar Közlöny tartalmazza a jogszabályokat, a nemzetközi szerződéseket, az Országgyűlés és a Kormány határozatait és jogi iránymutatásait, a Legfelsőbb Bíróság irányelveit és elvi döntéseit, valamint a személyi kérdésekben hozott döntéseket, ideértve a Kormány által adományozott kitüntetések is.

(3) Jogszabály, illetőleg a Miniszterelnök a Magyar Közlönyben más közlemény közzétételét is elrendelheti.”

⁵ MNBtv. „60. §

(2) Az MNB elnökének rendelete esetében a véleményezési határidő öt munkanapnál, átfogó vagy nagy terjedelmű szabályozás esetén tíz munkanapnál nem lehet kevesebb.

(3) Az MNB elnökének rendelete esetében az igazságügy-miniszter véleményezési jogkörét kizárólag a rendelet alkotmányosságának, jogrendszerbe illeszthetőségének és a jogalkotási szakmai követelmények teljesülésének szempontja alapján gyakorolja. Ha az igazságügy-miniszter a véleményezésre adott határidőn belül nem nyilatkozik, azt úgy kell tekinteni, hogy a tervezetben foglaltakkal egyetért.

(4) A jegybanki alapkamatról és a kötelező tartalékrata mértékéről szóló rendeletek tervezetéről és a kapcsolódó szakmai indoklásról az igazságügy-miniszter véleményét nem kell kikérni.

(5) Az alapkamat meghatározott időponttól hatályos mértékét az MNB az általa bérelt elektronikus hírügynökségi oldalon, valamint honlapján hirdeti ki.

(6) Rendkívüli esetben a kötelező tartalék mértékét az MNB a kötelező tartalékképzés hatálya alá tartozó szervezetek részére küldött elektronikus üzenet formájában hirdeti ki.

(7) Az (1) bekezdés c) pontja alapján kiadott rendeletet annak hatálybalépése előtt 15 nappal kell kihirdetni.

(8) Az (5) és (6) bekezdésben foglalt különleges kihirdetési formákat követően a rendeleteket a jogszabályok kihirdetésére vonatkozó általános szabályoknak megfelelően is közzé kell tenni.”

⁶ MNBtv. „60. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvényben meghatározottak szerint rendeletben szabályozza ... d) a bankjegyek és az érmék (ideértve az emlékbankjegyeket és az emlékérméket is) kibocsátását, címletét, külső kiállítását, bevonását”, és a (8) bekezdésből és a JAT-ra utalásból következik a kihirdetés. Pl. 5/2006. (III. 23.) MNB rendelet új biztonsági elemekkel ellátott 1000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról.

Mivel a kibocsátásra kerülő bankjegy közérdekű megismertetésének funkciója az MNB rendelete esetében maradéktalanul teljesül, állítható, hogy a rendelet hivatalos lapi közzététele vonatkozásában a bankjegy grafikai képe nem tekintendő szerzői jogilag védettnek. A bankjegy hivatalos lapban történő közzététele átfogja a bankjegy mint mű többszörözését és terjesztését, vagyis kétségteljesen felhasználás az Szjt. 16. és 17. §-a alapján, azonban e felhasználás tekintetében a bankjegymű ki van véve a szerzői jogi védelem alól.

A pénzkibocsátás azonban nemcsak a közzétételből, hanem egyéb cselekményekből is áll. Az állam mint a piacgazdaság stabilitásáért felelős tulajdonos tulajdonjogának részjogosítványát, a pénzkibocsátás jogát törvénnyel a jegybankra telepítette.⁷ A Pénzjegynyomda Zrt. a jegybank teljesítési segédje e folyamatban. Ez kétségteljesen a pénzkibocsátás körében megvalósuló többszörözés (a grafikai mű pénzkibocsátási célú rögzítése és másolása) sajátos, minden szerzőimű-felhasználástól eltérő vonása. E többszörözés a pénzkibocsátás MNB rendelet által megalapozott „hivatalos irat” funkció határain belül marad.⁸

A pénzkibocsátás második lépése a többszörözött bankjegyek fizetőeszközként való „terjesztése”. (Ezt is az MNB végzi.) A pénzkibocsátás során történő bankjegy- (pénzérme-) terjesztés a szerzői jogi terjesztés fogalmának nem felel meg. Sajátos, leginkább közigazgatási jellegű „tulajdonátruházásnak” kell minősíteni a bankjegyek fizetőeszközként való terjesztését. E sajátosságot alátámasztják az MNBtv. azon rendelkezései, amelyek a kötelező névértéken való elfogadásról, a hamis, hamisított, csonka bankjegyek és érmék elfogadásának tilalmáról, az „elhasznált” bankjegyek és pénzérme át váltásra elfogadásáról és a megsemmisülés jogkövetkezményéről rendelkeznek.

1.3. A Pénzjegynyomda Zrt. szerzői jogi jogállása a bankjegygrafikákra nézve

Az 1999. szeptember 1. előtt a Pénzjegynyomdának, mint munkáltatónak átadott művekre nézve az rSzjt. szabályait kell alkalmazni [Szjt. 107. § (1) bekezdés]. Az rSzjt. 14. § (1) bekezdése alapján a munkaköri kötelezettség körében alkotott művekre, ha a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására volt jogosult, a mű átadásával a szerző hozzájárult a mű nyilvánosságra hozatalához, és a felhasználás joga átszállt a munkáltatóra. A munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma és működési (értsd: tevékenységi) köre által meghatározott terjedelemben szerezte meg és gyakorolhatta. (E körön kívül a szerzőnél maradt a felhasználási jog, amelyet a munkáltató hozzájárulásával gyakorolhatott. Ez a hozzájárulás csak alapos okból volt megtagadható.)

A Pénzjegynyomda Zrt. nevének tevékenységi köre utaló eleme is arra utal, hogy tevékenységi köre nyilvánvalóan a munkavállalói által (és esetleg külső harmadik személyek által) alkotott szerzői művek pénzkibocsátás körében való felhasználására terjed ki. Ezért

⁷ MNBtv. 4. § (2) bekezdés

⁸ Az SZJSZT gyakorlatában műfajára tekintet nélkül töretlenül érvényesül, hogy a hivatalos irati funkció kizárja a szerzői jogi védelem érvényesülését (SZJSZT-19/02, -27/01, -36/02, -25/03).

lehet megállapítani, hogy valamennyi, a munkavállalók által munkaköri kötelezettség alapján készített, bankjegyhez (vagy pénzerméhez) felhasznált műre nézve a Pénzjegynyomda mint munkáltató az átadással felhasználási jogot szerzett, és e felhasználási jog terjedelme a Pénzjegynyomda tevékenységi körében korlátok nélkül gyakorolható (volt).

Ebben az esetben a pénzkibocsátás („a munkáltató működési körén belüli joggyakorlás”) tekintetében a jogi helyzet alapján véve megegyezik a hatályos Sztj. szerinti munkáltatói jogszerzés eredményével.

A lényegtelen különbség egyrészt abban áll, hogy a munkáltató „csak” a felhasználás jogát, nem pedig a teljes vagyoni jogot szerezte meg, azonban ezzel is szabadon rendelkezhetett, amely a teljes megszerzett felhasználási jog harmadik személynek történő átengedését lehetővé tette. Másrészt pedig a korábbi törvény alapján nem lehetett érvényesen kizárni a szerző díjazását arra az esetre, ha a munkáltató harmadik személlyel felhasználási szerződést kötött. Azonban abban az esetben, ha a munkáltató feladatkörébe tartozott a felhasználási szerződés kötése, a díjat a törvény végrehajtási rendeletében meghatározott százalékos mértéknél (a munkáltatóhoz befolyt díj 60%-a) alacsonyabb mértékben is meg lehetett állapítani.⁹

A hatályos Sztj. szerint az Sztj. 30. § (1) bekezdése alapján a munkaviszonyból folyó köteletség teljesítéseképpen alkotott műre a vagyoni jogok a törvény erejénél fogva a munkáltatóra szállnak át. A jogátszállást kiváltó jogi tény a mű átadása a munkáltatónak.¹⁰ Az átadás csak munkajogi és nem szerzői jogi alapon követelhető. A munkaviszony létrejötte, illetve a szolgálati kötelezettség létezése önmagában még nem telepíti a munkáltatóra a szolgálati művekre nézve a szerzői vagyoni jogokat. A munkavállaló a munkáltatóval kötött írásbeli szerződéssel kizárhatja az említett jogátszállást, illetve annak terjedelmét vagy tartamát korlátozhatja.

Ilyen ellenkező megállapodás hiányában a vagyoni jogok jogosultja a munkáltató, amely e jogával az Sztj. 9. § (6) bekezdése alapján szabadon rendelkezhet.¹¹

Ha a Pénzjegynyomda pénzkibocsátási célra enged át felhasználási jogot (ruház át vagyoni jogot) az MNB-re, a pénzkibocsátás, mivel a szerzői jogi védelem alól kivett cselekménysornak tekintendő, semmilyen körülmények között nem alapozhatja a meg a munkavállaló szerzők díjigényét.

A megkeresés 3. melléklete szerinti szerződés alapján az MNB szerzői jogi szempontból is fel van jogosítva a Pénzjegynyomdának mind az rSztj., mind az Sztj. szerinti munkáltatói jogszerzése alapján az „utátnatok” készítésének engedélyezésére. (A pénzkibocsátáshoz erre a szerzői jogosításra azért nincs kifejezetten szükség, mert az törvény alapján, a szerzői jogi védelem alól kivéve történik.)

⁹ 9/1969. (XII. 29.) MMr. 12. § (2) bekezdés

¹⁰ A szolgálati jelleg jogkövetkezményeire nézve hasonlóan: SZJSZT-09/01, -14/02

¹¹ „A jogszerző ... a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.”

II. Egyes megállapítások

2.1. Válasz az 1. kérdésre

Figyelemmel arra, hogy a pénzkibocsátás teljes folyamatára igaz, hogy abban a szerzői jogi törvény szabályait a bankjegyeken rögzített szerzői művekre a hivatalos irati funkció miatt nem lehet alkalmazni [Sztj. 1. § (4) bekezdés], ezért a bankjegykép (grafika) szerzője nem rendelkezne az emlékbankjeggyé történő átdolgozással összefüggésben engedélyezési jogokkal még akkor sem, ha az eredeti 500 Ft-os bankjegy grafikáját nem munkaviszonyban alkotta volna.

Mivel azonban a szóban forgó bankjegyképek szolgálati (munkaviszonyban alkotott) művek, a szerzői átdolgozási jog egyébként sem gyakorolható. Mivel az átdolgozás 2006-ban történik, ezért e megállapítást a hatályos Sztj. alapján kell megítélni. Az Sztj. 30. § (5) bekezdésének második mondata alapján „mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet”.

Még ha a pénzkibocsátás során megvalósított többszörözés és terjesztés szerzői jogi felhasználás lenne is, a munkáltató (= a Pénzjegynyomda) saját felhasználásaként minősülne a szóban forgó esetben a pénzkibocsátás teljes, szerzői jogi felhasználásnak minősíthető folyamata. Sőt, a pénzkibocsátás sajátos jellegére, a folyamatban részt vevő jegybank és Pénzjegynyomda szerepére tekintettel a saját jelleget nem érinti az a tény, hogy a pénzkibocsátás többszörözési és „terjesztési” elemeit nemcsak a munkáltató maga, hanem a munkáltató és az MNB együtt valósítják meg.

[A bankjegykép (grafika) szerzőjének jogai a pénzkibocsátási funkcióba kerülés előtt vagy akkor lennének gyakorolhatók, ha a grafikát nem pénzkibocsátás keretében használnák fel. Ekkor is érvényesülnek azonban a szolgálati jellegből adódó korlátok.]

2.2. Válasz a 2. kérdésre

Ami a szerző személyhez fűződő jogai közül a névjogot illeti, az Sztj. 12. § (1) és 30. § (5) bekezdése, valamint a leírt sajátos felhasználási körülmények együttes tekintetbe vétele alapján a felhasználás jellegéhez igazodónak minősíthető az a mód, ahogy a bankjegyek a megkereséshez csatolt 1. és 2. mellékletben jelenleg feltüntetik a szerzőket.

Ha tehát az emlékbankjegy előlapja tartalmazza az eredeti szerző művét és az átdolgozást, azon mind az eredeti szerző, mind az átdolgozó nevét fel kell tüntetni. Ha a hátoldala „új mű” kerül, azon csak az „új mű” szerzőjének nevét kell feltüntetni. Az sem kifogásolható azonban, ha az előlapon felhasznált grafika szerzője nevét is feltünteti a hátoldal.

Ha az eredeti mű szerzője írásba foglalt¹² nyilatkozatot tesz arról, hogy az átdolgozással (változtatással) nem ért egyet, és ezt kéri, nevének feltüntetését mellőzni kell. Ilyen nyilatkozat hiányában a szerző nevét a fentiek szerint fel kell tüntetni.

A szerző neve feltüntetésének mellőzését – szintén írásban – a változtatásra utalás nélkül is jogszerűen kérheti.

2.3. Válasz a 3. kérdésre

A 3. sz. melléklet szerinti szerződés alapján – figyelemmel egyrészt az rSzt. 14. §-ára, illetve az Szt. 9. § (6) bekezdésére, 55. §-ára és 106. § (1) bekezdésére¹³ – a bankjegyképekhez fűződő felhasználási/vagyoni jogok tekintetében a Pénzjegynyomda helyébe az MNB lépett (különös jogutódlás).

Ebből első látásra az következne, hogy a szolgálati művek szerzőivel csak az MNB állna jogviszonyban, tehát a szerzők igényt minden esetben csak az MNB-vel szemben érvényesíthetnének.

Ez a következtetés mégsem helytálló, mert szolgálati művekről van szó. A szolgálati mű szerzőjének csak a munkáltatójával (volt munkáltatójával) szemben állnak fenn igényei a szolgálati művel és az ezzel összefüggő felhasználással összefüggésben.¹⁴ Emiatt erre vonatkozó külön megállapodás nélkül is jogszerűen tehet a Pénzjegynyomda a szolgálati művel összefüggő nyilatkozatot a szerzőnek. Ezt erősíti az a tény is, hogy a Pénzjegynyomda Zrt. az MNB törvényes közreműködője a pénzkibocsátásban.

Az MNB-vel vagy más harmadik személlyel szemben akkor léphet fel közvetlenül a szerző, ha harmadik személy úgy használ fel egy szolgálati művet, hogy az a szolgálati mű szerzőjével szemben szerzőijog-sértést valósít meg. Erre példa lehet, ha a munkáltató nem szerzi meg a szolgálati műre a teljes vagyoni jogot, mert a felek ekként szerződnek, és a harmadik személy olyan jogot gyakorol akár a munkáltatóval való szerződés alapján, akár azt megszegve, amelyet a munkáltató nem szerzett meg.

Hasonlóképpen ha egy szolgálati mű szerzője azt véli, hogy egy harmadik személy a munkáltatótól rendben megszerezte a vagyoni jogokat/a felhasználás jogát, de megsérti a szolgálati jelleg mellett is fennálló személyhez fűződő jogait (például névjogát), akkor közvetlenül felléphet a harmadik személlyel szemben.

¹² Szt. 30. § (6) bekezdés

¹³ Szt. „9. § (6) A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző – a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában – a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.”

„55. § A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre is.”

„106. § (1) Ahol e törvény szerzõt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.”

¹⁴ BH1990. 333.I. Szolgálati (munka-) viszonyban alkotott mű szerzője a szerzői díj iránti igényét csak a munkáltatójával szemben érvényesítheti.

2.4. Válasz a 4. kérdésre

Az átdolgozás több okból sem sérti a szerző Szjt. 13. § szerinti jogait.

A jelen esetben a szerzői jogi felhasználást – mint ezt fent az eljáró tanács már megállapította – magában foglalja, pontosabban felülírja a pénzkibocsátás közjogi/hivatalos jellege. Ez pedig azzal jár, hogy az Szjt. 1. § (4) bekezdése nyelvtani értelmezése alapján: „nem tartoznak a törvény védelme alá [a hivatalos iratok]” sem vagyoni, sem személyhez fűződő jogok, köztük az Szjt. 13. §-a szerinti jog sem gyakorolható a hivatalos irati-pénzkibocsátási funkció betöltése során. Más szóval a szerző nem hivatkozhat az Szjt. 13. §-ára az emlékbankjegy kibocsátásával kapcsolatban, függetlenül annak példányszámától.

A fenti határozott megállapításnak az eljáró tanács tudomása szerint csak közvetett joggyakorlati, jogirodalmi előzménye van a korábbi, e tárgyú szakvéleményekben és törvény-magyarázatokban.¹⁵ A közvetettség azt jelenti, hogy az előzmények kifejezetten nem foglalkoztak az integritáshoz való jog fennállásával, illetve gyakorolhatóságával.

Ezért arra az esetre, ha a megállapítást egy esetleges jogsértési ügyben eljáró bíróság nem fogadná el, az eljáró tanács megvizsgálta, hogy a 3. melléklet szerinti bankjegyképet létrehozó átdolgozás alkalmas lehet-e a 2. sz. melléklet szerinti bankjegykép szerzőjének Szjt. 13. § alapján fennálló, a mű sérthetlenségéhez fűződő joga megsértésére.

Az Szjt. 13. § szerinti személyhez fűződő jogot a mű szolgálati jellege általában véve nem oltja ki, hiszen ez a jog nem átruházható, arról nem lehet lemondani, az megmarad a szerzőnél. A jog gyakorlását azonban a munkáltató mint a vagyoni jogok megszerzésére feljogosított befektető gyakorlatilag korlátlan változtatási/átdolgozási joga¹⁶ jelentősen korlátozza.¹⁷ Az olyan változtatás azonban – a személyhez fűződő jogok jellegére tekintettel – amely a mű eltorzítását, csonkítását, vagy más olyan megváltoztatását vagy csorbítását jelenti, ami a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes, az Szjt.-be ütközik. Emellett a munkáltató széles változtatási joga sem gyakorolható a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeibe ütköző módon.¹⁸

Az utóbbi elvet alátámasztja az rSztj. bírói gyakorlata is,¹⁹ és következik az Szjt. 3. § utaló szabályából is.

Az előző megállapítást – azzal, hogy a bírói gyakorlat fogja kialakítani a szerzői becsület-, illetve hírnevsértés megvalósulásának feltételeit – alátámasztja az SZJSZT gyakorlata.²⁰ E

¹⁵ Az SZJSZT gyakorlatában műfajára tekintet nélkül töretlenül érvényesül, hogy a hivatalos irati funkció kizárja a szerzői jogi védelem érvényesülését (SZJSZT-19/02, -27/01, -36/02, -25/03); A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk: Gyertyánfy Péter). KJK-Kerszöv, Bp., 2000, 29, 30. o.

¹⁶ Szjt. 30. § (5) bekezdés, BH1997. 19.I. A munkaviszony keretében, munkaköri kötelezettségként alkotott szerzői művet a munkáltató felhasználási jogánál fogva a szerző engedélye nélkül jogosult megváltoztatni.

¹⁷ A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk: Gyertyánfy Péter). KJK-Kerszöv, Bp., 2000, 173, 174. o.

¹⁸ Hasonlóan a német szerzői jogban is. Vö. *Wandtke/Bullinger*: UrhR, Praxiskommentar zum Urheberrecht, Verlag C. H. Beck, München, 2002, a 43. §-hoz fűzött 84–86., és 99–103. széljegyzet; *Schricker*: Urheberrecht, Kommentar, 2. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 1999, a 43. §-hoz fűzött 83–87. széljegyzet.

¹⁹ BH1989. 57. A munkaviszonyban alkotott szerzői művet a munkáltató a működési körén belül alkotott más műben is jogosult felhasználni. Ezt a jogát azonban csak társadalmi rendeltetésének megfelelő módon gyakorolhatja.

²⁰ SZJSZT-02/01, -35/02.

gyakorlat építészeti művek (tervek) esetében jelentős változtatás mellett sem állapította meg az integritási jog sérelmét.

Ennek több, valós indoka is volt. Egyrészt funkcionális művekről²¹ volt szó, tehát egy épület funkciójának változása erősen indokolja a lényeges mértékű változtatást is. Másrészt az épület tulajdonosának tulajdonjoga a szerző (tervező) jogával azonos rangú magánjog, amelynek gyakorlását indokolatlanul, visszaélésszerűen nem akadályozhatja meg a szerző. Harmadrészt középületek esetében a változtatás megengedését indokolhatja például a politikai rendszerváltozás, amely szükségszerűen kihat az épített környezet alakítására is. Egy középület homlokzatának, egész külső alakjának tervgazdaságban támogatott megvalósítási módja és ennek terve – hacsak közjogi eszközökkel a kulturális örökség körébe nem sorolják – megváltozott körülmények között általában megváltoztatható.

Ezért igen ritka esetekben lehet csak funkcionális művek esetében arra a megállapításra jutni, hogy a munkáltató változtatási joga ellenére is megvalósul az integritási jog sérelme.

A jelen esetben is funkcionális művekről van szó, és ez eleve korlátozza az integritási jog sérelmének lehetőségét. Másrészt a változtatást érdemben is vizsgálva nyilvánvaló, hogy nem valósul meg a szerző becsületére, hírnevére sérelmes változtatás.

A 2. sz. melléklet szerinti bankjegykép előoldala annyiban változik meg, hogy a kép mintegy ötödét kitevő különálló grafikai elemek (MNB, sorszám) helyébe más grafika kerül.

Ez a változtatás az új (emlék-) funkció által megkívánt, és nem tekinthető sem a mű lényegét érintőnek, sem pedig nem lehet alkalmas a szerző becsületének, hírnevének sérelmére, sőt hírnévfokozó hatású. Az emlékbankjegy kifejezetten alkalmas a grafikusok szerzői megbecsülésének fokozására. (Az eljáró tanács – mivel megbízás alapján jár el, és erre kérdés nem vonatkozott – nem vizsgálja az emlékbankjegyet esztétikai szempontból.)

Összefoglalva az eljáró tanács megállapítja, hogy az Szjt. 1. § (4) bekezdése – a szerzői jogi védelem alóli kivétel – kizárja az Szjt. 13. §-ára való hivatkozást. E megállapítás vitatása esetén is leszögezhető, hogy az emlékbankjegyen megvalósuló átdolgozás nem alkalmas a szerző műve integritásához fűződő személyiségi joga megsértésére.

2.5. Válasz az 5. kérdésre

Az eljáró tanács abból indul ki, hogy a pengőbankjegyen felhasznált grafikákra nézve a védelmi idő még nem telt el. (Ha a védelmi idő eltelt volna, akkor a kérdés fel sem vetődik.)

A Pénzjegynyomda közvetett (1946-ban létezett) jogelődjének a pengőbankjegyen felhasznált grafikákra vonatkozó jogszerzésére (1946) eredetileg a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk vonatkozott, amelynek alapján az megszerezte az eredeti grafikai művekre vonatkozó vagyoni jogot. Az a törvény ugyanis a megbízás alapján készült művekre is

²¹ A 18. lányszegyzetben hivatkozott német gyakorlat is hangsúlyozza, hogy műfaj- és „branch”, tehát kulturális ipari ágazat szerint, specifikusan kell szemlélni a személyhez fűződő jogok érvényesülését. Funkciótlán művészeti alkotások esetén szélesebb körben gyakorolható az integritáshoz való jog.

lehetővé tette a szerzői jog átruházását (3. §), és képzőművészeti alkotások esetében még azt a rendelkezést is tartalmazta, hogy ha a szerző valamely művét más tulajdonába bocsátja, ezzel a szerzői jog átengedettnek minősül (63. §). Az egyszerűen életszerűtlen feltételezés, hogy a Pénzjegynyomda jogelődje ne szerzett volna szerzői jogokat is, amikor az átadás alapján tulajdonjogot szerzett a grafikák eredeti műpéldányaira.

Ez azt jelenti, hogy az államosítás idején a Pénzjegynyomda közvetett jogelődjének vagyonába tartoztak a szóban forgó grafikákra vonatkozó szerzői vagyoni jogok.²² (E megállapítás szükségtelen, ha a Pénzjegynyomda közvetett jogelődje is állami tulajdonban állt.)

E jogok az államosítással átszálltak a Pénzjegynyomda közvetlen jogelődjére, majd a Pénzjegynyomdára.²³

Az rSzt. 56. § (1) bekezdése alapján annak rendelkezéseit alkalmazni kell hatálybalépésének időpontjában a korábbi jogszabályok szerint szerzői jogi védelem alatt álló művekre is. A törvény nem érinti a hatálybalépése előtt létrejött felhasználási szerződéseket. Az Szt. 107. § (1) bekezdése alapján az 1999. szeptember 1-jét követő felhasználási cselekményekre – ide nem értve a korábbi szerződéseket – az Szt.-t kell alkalmazni. Ebből két megállapítás következik:

- sem az rSzt., sem az Szt. nem érintette a Pénzjegynyomda szerzői jogi jogállását a pengőbankjegyek grafikáira nézve,
- a pénzkibocsátásra az Szt.-t kell alkalmazni.

A fentiek alapján korlátozás nélkül felhasználhatja a Pénzjegynyomda az 1946-os bankjegykép grafikáját pénzkibocsátási célra. Ez a megállapítás csak akkor nem helytálló, ha a Pénzjegynyomda közvetett, 1946-ban létezett jogelődje olyan korlátozott jogáttruházási/felhasználási szerződést kötött a szerzőkkel, amely kizárta a százmillió pengős bankjegyen való feltüntetéstől eltérő felhasználást.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Faludi Gábor, a tanács előadó tagja
Sárkány Győző, a tanács szavazó tagja

²² 1948. évi XXV. tv. 6. § (1) bek.

²³ Vö.: BH1997. 476.

AZ SZJT. HATÁLYÁNAK KEZDETE A FILMELŐÁLLÍTÓI SZOMSZÉDOS JOGI TELJESÍTMÉNYEKRE ÉS AZ ILYEN SZOMSZÉDOS JOGOK ÁTRUHÁZHATÓSÁGA

SZJSZT-20/06

A MOKÉP Rt. megkeresése

A MOKÉP Rt. által feltett kérdések

1. A hatályos Szjt. 82. §-a szerinti szomszédos jogi védelem hatálya mely filmekre nézve lépett hatályba, fennáll-e ez a védelem az 1999. szeptember 1-jét megelőzően forgalomba hozott, illetve elkészített filmalkotásokkal kapcsolatban?
2. Az Szjt. 82. §-a szerinti szomszédos jogok elsődleges alanya mely szervezet vagy személy lehet? Érthető-e ez alatt olyan szervezet is, amely ugyan nem gyártotta a filmet, nem is kezdeményezte, illetve nem szervezte meg a film megvalósítását, ugyancsak nem gondoskodott a filmgyártás anyagi és egyéb feltételeiről (sőt a film készítésének időpontjában nem is létezett, és a film gyártója e szervezetnek cégjogi értelemben nem is jogelődje), de amely szervezet az adott filmre vonatkozó szerzői vagyoni jogokat meghatározott jogátszállási láncolat útján jogátruházással megszerezte?
3. Az 1964. január 1-jével létrejött Magyar Filmgyártó Vállalat (MAFILM) jogelődjei által, illetve a MAFILM által gyártott filmekkel kapcsolatban megilletetik-e a Dialóg Filmstúdió Kft.-t filmelőállítói szomszédos jogok akár alanyi jogon, akár a fentiekben leírt jogátruházások folytán? A filmelőállítói szomszédos jog egyáltalán átruházható-e?
4. Megilletnek-e egy olyan szervezetet filmelőállítói szomszédos jogok a hatályos Szjt. hatálybalépését megelőzően létrejött filmalkotások tekintetében, amely e filmek tekintetében teljes körűen megszerezte ugyan a szerzői vagyoni jogokat, de amely a szóban forgó filmek eredeti előállítójától különböző jogalany, és amely nem cégjogi jogutódja az eredeti filmelőállítónak figyelembe véve azt a körülményt is, hogy a filmek előállítója 1999. szeptember 1. napját megelőzően jogutód nélkül megszűnt.

A kérdésekre adott válaszok

Ad 1. Az 1999. évi LXXVI. számú szerzői jogi törvény (a továbbiakban: Szjt.) az 1999. szeptember 1-jei hatálybalépése előtt első ízben forgalomba hozott, illetve elkészített filmekre is hatályba lépett, feltéve, hogy az Szjt. 84. §-a szerint számított 50 év akkor még nem telt el.

1.1. Az Szjt. szerint a jogilag védett szomszédos jogi teljesítmények, így a filmelőállítói teljesítmények *védelmének idejét* az Szjt. 84. §-a szabályozza abban a tekintetben, hogy

- a védelem milyen időponttól és
- mennyi ideig áll fenn.

„84. § (1) Az e fejezetben szabályozott jogok a következő időtartamokban részesülnek védelemben:

...

d) a filmek az első forgalomba hozatalt követő év első napjától számított ötven évig, illetve a film elkészítését követő év első napjától számított ötven évig, ha ezalatt nem hozták forgalomba a filmet.

...

(3) Ha a film nyilvánosságához közvetítése megelőzi a forgalomba hozatalt, az (1) bekezdés d) pontjában szabályozott időtartamot az első forgalomba hozatalt követő év helyett az első ízben a nyilvánosságához történő közvetítést követő évet alapul véve kell számítani.”

Az Sztj. hatálybalépése előtt korábban már védett, de 1999. szeptember 1-jére már a korábban irányadó védelmi idő elteltével a védelemből kikerült szomszédos jogi teljesítményeknek a védelemben való visszakerüléséről az Sztj. 84. § (2) bekezdése szól:

„(2) Az előadóművészeket, a hangfelvételek előállítóit, a rádió- és televízió-szervezeteket, valamint a saját műsort vezeték útján a nyilvánosságához átvivőket az e törvényben meghatározott jogok akkor is megilletik, ha a 84. §-ban – rájuk vonatkozóan – említett év végétől számított húsz év az 1994. évi VII. törvény hatálybalépéséig már eltelt.”

Mindezekről különböző kérdés az, hogy az Sztj. szerinti szomszédos jogi teljesítmény fogalmának megfelelő, de a törvény hatálybalépte előtt létrejött és az előtt soha szerzői jogi szabályok szerint védelemben nem részesült magyar filmelőállítói teljesítményekre vonatkozik-e az Sztj.?

1.2. Az Sztj. nem tartalmaz kifejezett szabályt átmeneti rendelkezései között arról az esetről, hogy szabályai alkalmazhatók-e a hatálybalépése előtt keletkezett – ezért korábban szerzői jogi típusú védelem alatt nem állott – filmelőállítói teljesítményekre.

A 108. § (1) és (2) bekezdéseiből az nyilvánvaló, hogy az Sztj. nem vonatkozik azokra a művekre és teljesítményekre, amelyek védelmi ideje az Sztj. előtt hatályos szabályok szerint már lejárt, kivéve, ha fennállnak az e bekezdésekben leírt feltételek. E szabály értelmezéséhez figyelembe kell venni az európai közösségi jogi szabályokat is. Az Sztj.-vel a filmelőállítói teljesítmények védelme tekintetében is átültetett 92/100/EGK „bérletirányelv” 13.1. cikke első fordulata szerint az irányelvet alkalmazni kell mindazon teljesítményekre, köztük filmekre is, amelyek 1994. július 1-jén a tagállamok szerzői jogi törvényei szerint még védettek. Tekintettel arra, hogy a magyar jogban a filmelőállítói teljesítmények korábban egyáltalán nem álltak szerzői jogi típusú védelem alatt, az Sztj. 108. § (2) bekezdésének a filmek előállítói tekintetében nem is kellett átvennie ezt a szabályt.

A korábban szomszédos jogi védelem alatt soha nem állott filmelőállítói teljesítmények védelméről az említett irányelv 13.1. pont második fordulata rendelkezik, miszerint ezeket is védelem alá kell helyezni, ha megfelelnek a védelem tartalmi feltételeinek. Itt már helye lett volna az Sztj.-be való átültetésnek, ez azonban kifejezetten nem történt meg. (Megjegyzendő,

hogy a külföldi „régii” filmekre van az EU-szabályozásnak megfelelő magyar szabály: az Európai Gazdasági Térségből származó régebbi filmekre akkor is fennállnak az előállítói szomszédos jogok, ha Magyarországon soha nem voltak ilyen módon védettek (I. Sztj. 108/A §).

A szó szerint át nem vett szabályt azonban legkésőbb Magyarország 2004. május 1-jei csatlakozása után mégis alkalmazni kell a magyar filmekre is. Erre vonatkozóan az SZJSZT-29/04. számú szakvéleményét érdemes idézni:

„Az eljáró tanács szakvéleményét csak a hatályos magyar jogszabályokra alapíthatja, így ezek a megjegyzések a kérdésre adott válaszok érdemét alapvetően nem érintik. Ugyanakkor az Európai Bíróság a 14/83. (Von Colson és Kamann v. Land Nordrhein–Westfalen-) ügyben hozott ítélet 26. bekezdésében kimondta: a tagállamoknak az irányelvből származó azon kötelezettsége, hogy elérjék az irányelvben előirányzott eredményt és minden szükséges intézkedést meghozzanak e kötelezettség teljesítésének biztosítására, kötelező érvényű a tagállamok minden jogértelmezést végző szervére. Ezért az SZJSZT véleményének is figyelembe kell vennie az Infosoc-irányelv rendelkezéseit, és ahol a magyar jogszabály többféle értelmezést is enged, az irányelvi szabálynak leginkább megfelelő értelmezést kell elfogadnia. Az irányadó joganyag EK-jog szerinti értelmezésére vonatkozóan figyelemmel kell lenni az EU Bíróság 106/77 sz. („Simmenthal”-ügyben hozott) ítéletére is, amely szerint, ha a közösségi jogot érintő jogvita nemzeti bíróság elé kerül, annak a nemzeti jog bármely, a közösségi jog rendelkezéseibe ütköző szabályát hivatalból mellőznie kell, anélkül, hogy az ilyen jogszabály alkotmányos eszközzel való hatályon kívül helyezését be kellene várnia.”

Az Sztj. 113. §-ából is kiténik, hogy az Sztj. az akkor hatályos EU-irányelvekkel való teljes összhang megteremtését célozta.

A korábban forgalomba hozott, illetve rögzített filmek védelmi idejére természetesen az Sztj. 84. §-ának (1) bekezdésében foglaltak vonatkoznak.

Ad 2. A filmelőállítói szomszédos jogok eredeti alanyának, a filmelőállítónak a fogalmát az Sztj. 64. § (3) bekezdése pontosan meghatározza: „az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodva ennek anyagi és egyéb feltételeiről.” A jogátruházásról l. a következő választ.

Ad 3. A filmelőállítói jogok átruházhatók, így azokat az eredeti filmelőállítótól független személy is megszerezheti. Az indokok:

Az Sztj.-nek a szerzői jog tárgyát és tartalmát – és közelebbről a vagyoni jogokat – leíró általános szabályai közül közvetlenül csak a preambulum és az 1. § (8) bekezdés tekinthető a kapcsolódó és szomszédos jogok általános szabályának. Így a 9. § előírása, hogy a szerzői vagyoni jogok általában elidegeníthetetlenek, csak a szerzői jogokra vonatkozik. Az Sztj. 3. §-a világosan kijelöli azt a kapcsolatot a Ptk.-val, aminek folytán a kapcsolódó (szomszédos) vagyoni jogok (a kizárólagos felhasználási jog vagy a jogdíjhoz való jog) a polgári

jog általános szabályai szerint szabadon elidegeníthetők, átruházhatóak. Ott, ahol ennek mégis akadálya van, az Sztj. kifejezett szabállyal állít korlátot [például az előadóművészek bizonyos díjigényei esetében a 77. § (3) bekezdésében]. A filmelőállítók szomszédos jogai tekintetében nincs ilyen kifejezett tilalom.

Ad 4. Igen, olyan szervezet is megszerezhet filmelőállítói jogokat, amely nem általános jogutódja a film eredeti előállítójának, nevezetesen nem nevesített atipikus (elemeit tekintve a szerzői jogi felhasználási szerződéshez közel álló) polgári jogi szerződéssel.

Abban a kérdésben, hogy az utóbb, visszamenőleges hatállyal keletkező szomszédos jogok valóban átszálltak-e az 1999-et megelőzően kötött szerződésekre, ezeknek a szerződéseknek a konkrét tartalmát kell megvizsgálni.

Dr. Tomori Pál, a tanács elnöke
Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

AZ SZJT. 74. § (2) BEKEZDÉSÉNEK ÉRTELMEZÉSE

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának megkeresése

SZJSZT-27/06

A megbízó beadványa és az abban feltett kérdések

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Iroda (EJI) képviseletében – az Sztj. 101. § (3) bekezdése, valamint a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (SZJSZTr.) 1. § (1) bekezdése alapján – az alábbi megkereséssel fordulok a Tisztelt Szerzői Jogi Szakértő Testülethez.

A megkeresés indoka

A megkeresés indoka, hogy az előadóművészek közreműködésével készült televízióműsorok ismételt sugárzásának díjazásával kapcsolatban ellentétes értelmezés alakult ki az EJI, illetve egyes televíziós műsorszolgáltatók között az Sztj. 74. § (2) bekezdésének első fordulatát illetően. Ez a következőképpen rendelkezik:

„Az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének [26. § (6) bek.] díjazására ... a 27. § (3) bekezdésének rendelkezéseit az előadóművészek és közös jogkezelő szervezetük (85–93. §) esetében is megfelelően alkalmazni kell.”

a) Az EJI álláspontja szerint a 74. § (2) bekezdésének első fordulata egy sajátos díjmegállapítási módozatról rendelkezik kifejezetten azokra az esetekre vonatkozóan, amikor az előadást sugárzás vagy a nyilvánosságához történő más átvitel céljára rögzítették. E díjmegállapítási módozat érvényesülése szempontjából tehát nem annak van jelentősége, hogy az előadást hogyan rögzítették (hang- és/vagy képfelvételre), hanem annak, hogy milyen célból.

Ha a sugárzás mint rögzítési cél fennáll – márpedig televízióműsorok esetében ez kétségkívül így van – akkor e díjmegállapítási módozatnak érvényesülést kell engedni. Ennek nem akadálya a filmbe foglalt előadásokra [73. § (3) bekezdése] vonatkozó rendelkezés sem. A 74. § (2) bekezdésének első fordulata ugyanis – nézetünk szerint – nem a 73. § (1) bekezdése szerinti vagyoni jogot megállapító szabály, hanem a rögzítés ellenértékének díjmegállapítási módozatáról szóló rendelkezés azokra az esetekre, amikor az előadás rögzítése, ideértve az „audiovizuális” rögzítést is, kifejezetten sugárzás céljára történt.

A díjmegállapítás – a 26. § (6) és a 27. § (3) bekezdésére történő hivatkozásból következően – úgy történik, hogy ismételt sugárzást is lehetővé tevő rögzítés esetén a felvétel minden egyes felhasználásáért járó díjazást az előadóművészek közös jogkezelő szervezete érvényesíti. A 74. § (2), a 26. § (6) és a 27. § (3) bekezdés ilyen együttes alkalmazásának kötelezettsége a törvény végrehajtásának alapvető feltétele. Ezek a rendelkezések ugyanis együttesen írják elő azt a sajátos díjérvényesítési módot, amely során az előadás sugárzás vagy nyilvánosságához történő átvitel céljára készült rögzítésére az előadóművész egyedileg ad engedélyt, hozzájárulásának, illetve a felhasználás jogszerűségének azonban feltétele, hogy az ismételt sugárzás díjazására vonatkozóan megállapodás szülessen a közös jogkezelő szervezet és a felhasználó között.

Véleményünk szerint az EJI álláspontját támasztják alá az alábbi tények:

i) Az egyes iparjogvédelmi és a szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény pontosította az Szjt. 74. § (2) bekezdésének szövegét annak érdekében, hogy annak első fordulata ne csak implicit visszautalást, hanem kifejezett hivatkozást tartalmazzon a 26. § (6) bekezdésének megfelelő alkalmazására. Az előterjesztő igazságügyi miniszter a módosításhoz fűzött indokolásában a 74. § (2) bekezdésének első fordulatában foglalt rendelkezés tartalmát minden tekintetben az EJI jelen megkeresésben ismertetett álláspontjával egyezően értelmezte.

ii) A nemzeti kulturális örökség minisztere a szerzői és a szomszédos jogok közös kezelését végző egyesületek nyilvántartásának szabályairól szóló 16/1999. (XI. 18.) NKÖM-rendelet alapján az EJI-t az előadás sugárzás vagy a nyilvánosságához történő közvetítés céljára készült rögzítésére tekintettel fennálló díjazás iránti igény [Szjt. 74. § (2) bekezdése] közös kezelésére vonatkozóan is nyilvántartásba vette (NKÖM-közlemény a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény szerint nyilvántartásba vett közös jogkezelő egyesületekről; IV. fejezet 5.10. pont; közzétéve a Magyar Közlöny 2000. évi 10. számában).

iii) A *ii*) pont szerinti nyilvántartásba vétel, valamint az Szjt. 90. § (1) bekezdése alapján az EJI a 2001. évtől kezdődően minden évben megállapította az Szjt. 74. § (2) bekezdésének első fordulata szerinti felhasználás jogdíját és egyéb feltételeit: „*A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) jogdíjközleménye az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról és a felhasználás egyéb feltételeiről*”.

A miniszter a jogdíjközleményt az Szjt. 90. § (2) bekezdése alapján minden évben jóváhagyta. A Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke – az Szjt. 90. § (2) bekezdése szerinti véleményezési jogával élve – szintén úgy ítélte meg, hogy a jogdíjközlemény minden tekintetben összhangban áll a vonatkozó jogszabályi előírásokkal.

b) A műsorszolgáltatók álláspontja a fentiekkel szemben az, hogy mivel a sugárzás céljára rögzített televízióműsort a 73. § (3) bekezdésének hatálya alá tartozó, filmbe foglalt előadásnak kell tekinteni, az előadóművészt – a rögzítést követően – további díjazás már nem illetheti meg. Nem lehet tehát jogosult a 74. § (2) bekezdése alapján a rögzített televízióműsor ismételt sugárzása utáni díjazásra sem.

A Szerzői Jogi Szakértő Testületnek feltett kérdések

1. Kérjük a Tisztelt Szakértő Testületet, adjon szakvéleményt, hogyan kell az Szjt. 74. § (2) bekezdésének első fordulataiban foglalt rendelkezés tartalmát értelmezni a sugárzás céljára rögzített televízióműsorok esetében?

Az Szjt. 74. § (2) bekezdésében foglaltaknak tartalmilag megfelelő rendelkezést első ízben még az 1969. évi III. törvénynek az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi VII. törvény 18. §-ával megállapított új, 50. § (2) bekezdése tette a hazai szerzői jogi szabályozás részévé. Kérjük ezért a Tisztelt Szakértő Testületet, hogy az 1. számú kérdésre adott válaszát a szerzői jogi szabályozás 1994. július 1-jétől kezdődő időszakának egészét vizsgálva szíveskedjék megadni.

A Magyar Televízió megküldte számunkra a Szakértő Testületnek a Televíziós Műsorszolgáltatók Szövetségének megkeresésére kialakított, 06/01. számú szakvéleményét. Kérjük a Tisztelt Szakértő Testületet, hogy amennyiben az 1. számú kérdésre adott válasz szempontjából a 06/01. számú szakvélemény megállapításai jelentőséggel bírnak, akkor a két szakvélemény viszonyára, összefüggéseire is szíveskedjék rámutatni.

2. Kérjük a Tisztelt Szakértő Testületet, hogy adjon szakvéleményt arról, hogy a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról és a felhasználás egyéb feltételeiről szóló 2006. évi jogdíjközleménye megfelel-e a hatályos szerzői jogi szabályoknak?

Az eljáró tanács szakértő véleménye

1. számú kérdés: „Kérjük a Tisztel Szakértő Testületet, adjon szakvéleményt, hogyan kell az Sztj. 74. § (2) bekezdésének első fordulatában foglalt rendelkezés tartalmát értelmezni a sugárzás céljára rögzített televízióműsorok esetében?”

1.1. A megbízó leveléből kitűnik, mit ért az Sztj. 74. §-a (2) bekezdésének első fordulatában foglalt rendelkezésen. Ezt az első fordulatot így idézi a levélben: „Az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének [26. § (6) bek.] díjazására ... a 27. § (3) bekezdésének rendelkezéseit az előadóművészek és közös jogkezelő szervezetük (85–93. §) esetében is megfelelően alkalmazni kell.”

1.2. Mindenekelőtt a 74. § és az azzal szoros kapcsolatban levő 73. § összefüggésében szükséges megvizsgálni a (2) bekezdés e fordulatának jelentését, majd pedig az Sztj. hivatkozott két rendelkezését indokolt idézni és elemezni annak megállapítása végett, hogy ezekkel együtt mit jelent a 74. § (2) bekezdésének a szövege.

1.3. A 74. § két bekezdésből áll. Az (1) bekezdés így rendelkezik: „Az előadóművész a 73. § (1) bekezdésében említett felhasználásokért – ha e törvény másként nem rendelkezik – díjazás illeti meg.” A 73. § (1) bekezdésének (a) pontja – a bekezdés bevezető soraival összeolvasva – így szól: „Ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az előadóművész hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy... rögzítetlen előadását rögzítsék.” A bekezdés (b) pontja, bár az előadás sugárzásáról vagy más módon a nyilvánossághoz közvetítéséről rendelkezik, irrelevantis a 74. § (2) bekezdése szempontjából, mivel rögzítetlen előadásokra vonatkozik.

E rendelkezések összevetéséből első megközelítésben úgy látszhat, hogy a 74. §-on belül a (2) bekezdés egyszerűen azt határozza meg részletesebben, hogy miként kell alkalmazni a díjazáshoz való jogról szóló (1) bekezdést az előadások sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára történő rögzítése esetén. Azonban, mint ahogyan az a további relevantis rendelkezések lenti elemzéséből kitűnik, nem ez a helyzet.

1.4. A 74. § (2) bekezdése zárójelben utal a 26. § (6) bekezdésére annak a díjigénynek az azonosítása végett, amiről szó van, s aminek érvényesítésére a 27. § (3) bekezdésének alkalmazását írja elő. A 26. § (6) bekezdése így szól: „Az ismételt sugárzást lehetővé tevő rögzítéshez a szerző külön engedélyre van szüksége. A felvétel minden egyes felhasználásáért díjazás jár.” Ez a bekezdés egyike a szerzői mű nyilvánosságához való közvetítésének jogáról szóló 26. § nyolc bekezdésének. Ezek közül a 74. § (2) bekezdésében foglalt hivatkozás és a megbízó által feltett kérdés szempontjából elsősorban az (1) és (7) bekezdésnek van még jelentősége. Az (1) bekezdés így szól: „A szerző kizárólagos joga, hogy a művét sugárzással a nyilvánosságához közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Sugárzás a mű érzékelhetővé tétele távollevők számára, hangoknak, képeknek és hangoknak vagy technikai megjelenítésüknek vezeték vagy más hasonló eszközök nélkül megvalósuló átvitelével.” A (7) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy „saját műsornak a nyilvánosságához vezeték útján vagy bármilyen más hasonló eszközökkel vagy módon történő közvetítésére a sugárzásra vonatkozó rendelkezéseket

megfelelően alkalmazni kell”. A (2), (3), (4) és (5) bekezdés a sugárzás fogalmát tisztázza a műhold útján történő, illetve kódolt sugárzás esetében, a (8) bekezdés pedig a nyilvánosság-hoz közvetítésnek a sugárzáson kívüli eseteiről szól.

A 27. § (3) bekezdése, amit alkalmazni kell a 74. § (2) bekezdésében foglalt díjigényre is, a következőképpen rendelkezik: *„Az írók, a zeneszerzők és a szövegírók képviselőiben – a zenedrámai művek vagy jeleneteik, illetve keresztmetszeteik kivételével – a már nyilvánosságra hozott nem színpadi zeneművek és zeneszövegek, valamint az ilyen színpadi zeneművekből vett részletek tekintetében a 26. §-ban szabályozott egyéb – az (1) és (2) bekezdésben nem említett – felhasználások engedélyezésére és ennek fejében fizetendő díjak mértékére vonatkozóan az irodalmi és zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezet köt szerződést a felhasználóval, kivéve, ha a szerző a 91. § (2) bekezdésében szabályozott nyilatkozatot tett.”*

A 26. § (1) és (2) bekezdése, amire a 27. § (3) bekezdése utal – a (7) bekezdés szerinti kiterjesztett alkalmazási körrel – a szerzők sugárzási jogáról szól. Erre a jogra, a 27. § (1) bekezdése – egyes műkategóriák tekintetében, a (2) bekezdésben foglalt, a műholdas sugárzásra vonatkozó egyes kivételekkel – kötelező hatályú közös jogkezelést ír elő. A 27. § (3) bekezdése viszont a nyilvánossághoz közvetítésnek a 26. §-ban említett egyéb eseteire vonatkozik, amelyekre nem kötelező, hanem „kiterjesztett” hatályú közös jogkezelést rendel. Ez utóbbi abban tér el a kötelező hatályú közös jogkezeléstől, hogy elvileg a jogosultak a 91. § (2) bekezdésében szabályozott nyilatkozattal – bár erre a gyakorlatban aligha kerül sor – kiléphetnek a közös jogkezelés rendszeréből.

1.5. Fontosnak látja az eljáró tanács rámutatni arra, hogy amikor a 74. § (2) bekezdése az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének *díjazására* alkalmazni rendeli a 27. § (3) bekezdésének a rendelkezését (az adott összefüggésben nyilván „értelemszerűen”, „*mutatis mutandis*” módon), és zárójelben utal a 26. § (6) bekezdésére, az nem azt jelenti, hogy a 26. § (6) bekezdésének egészét kellene vagy lehetne alkalmazni ilyen módon. Az utalás csupán a díjazásra vonatkozik.

A különbség a következőkben áll:

A szerzőknek a 26. § (1) bekezdése alapján kizárólagos joguk van arra, hogy műveiket a nyilvánossághoz közvetítsék, és hogy erre másnak engedélyt adjanak. Ez a jog kiterjed a rögzített művekre, és így – ellenkező rendelkezés hiányában – a sugárzás, illetve ismételt sugárzás céljára rögzített művekre is. Amikor a § (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ismételt sugárzást lehetővé tevő rögzítéshez a szerző engedélye szükséges, és hogy a felvétel minden egyes felhasználásáért – vagyis minden egyes újabb sugárzásáért – díjazás jár, ez tartalmilag a szerzőknek erre a kizárólagos jogára épül. Bár a újrásugárzást lehetővé tevő rögzítés engedélyezéséről szól a bekezdés első mondata, a minden egyes felhasználásért járó díj már a rögzített mű minden egyes sugárzásáért járó díjat jelenti.

Az előadóművészek esetében eltérő a jogi helyzet. Mint ahogyan arra a fentiekben rámutatott az eljáró tanács, a 73. § (1) bekezdésében felsorolt kizárólagos jogok között csak

a rögzítetlen előadás sugárzásához vagy más módon a nyilvánossághoz közvetítéséhez való hozzájárulás joga szerepel (ami gyakorlatilag kizárólagos jogot jelent). A rögzített előadásokra vonatkozóan nincs ilyen jog.

1.6. Ebből két dolog következik. Az egyik az, hogy a rögzítést végző rádió- vagy televízió-szervezeteknek, az előadás rögzítéséhez való hozzájárulás esetén, nincs szükségük az előadóművészek engedélyére (csak fizetniük kell minden egyes újabb felhasználásért). A másik pedig az, hogy a 73. § (3) bekezdésének hatálya nem terjed ki az előadóművészeknek a 74. § (2) bekezdéséből következő díjigényére. Ez azért van nyilvánvalóan így, mert a 73. § (3) bekezdése csupán a 73. § (1) bekezdésében felsorolt jogok átruházásáról szól, e jogok között pedig semmilyen formában – sem kizárólagos jog, sem díjigény formájában – nem szerepel a rögzített előadások sugárzásának a joga.

Az előadóművészeknek a 74. § (2) bekezdése alapján – a díjigény tekintetében (s csak annak tekintetében) a 26. § (6) bekezdésére való hivatkozásra tekintettel – fennálló díjigénye külön önálló jog. Gyakorlására a 27. § (3) bekezdésének megfelelő „kiterjesztett hatályú” közös jogkezelést ír elő a törvény.

1.7. Ebből már önként adódik a megbízó 1. számú kérdésére adandó válasz: Az nyilván nem vitatható, hogy az előadások olyan műsorokban való rögzítése esetén, amelyek egyéni, eredeti jelleg hiányában nem minősülnek filmalkotásoknak, az Sztj. 73. §-ának (3) bekezdésében foglalt rendelkezés nem alkalmazható. Alaptalan azonban az az álláspont is, hogy abban az esetben, amikor a sugárzás céljára történő rögzítést a 73. § (3) bekezdésének hatálya alá tartozó filmalkotásnak lehet tekinteni, az előadóművészeket nem illeti meg a 74. § (2) bekezdése szerinti díjigény.

1.8. Az előző bekezdésben említett alaptalan álláspont lényege a következőképpen foglалható össze: A 73. § (3) bekezdésének azt a rendelkezését, hogy előadásuk rögzítésének az engedélyezésével az előadóművészek „az (1) bekezdésben említett vagyoni jogokat” átruházzák, úgy kell érteni, hogy az előadóművészek nemcsak az (1) bekezdésben említett vagyoni jogokat, de az (1) bekezdésben nem említett vagyoni jogokat is átruházzák. Aligha szükséges bizonygatni, hogy egy ilyen fajta álláspont mennyire megalapozatlan és abszurd.

Az Sztj. szövegének elemzése alapján egyfajta érv képzeltető el esetleg azok részéről, akik mégis ezt az alaptalan álláspontot kívánják képviselni. Ez az érv a jogértelmezésben általánosan elfogadott *a contario* elvre épülhetne. Arra mutathatnának rá, hogy a 73. § (3) bekezdésének második mondata csak két [a 20. § szerint a magáncélú másolásra tekintettel járó és a 28. § szerint a (lényegében) kábeltelevíziós továbbközvetítésért járó] díjigény esetében mondja ki, hogy a rögzítéshez való hozzájáruláshoz kapcsolódó jogátruházási vélelem nem terjed ki azokra. Továbbá arra, hogy a bekezdés harmadik mondata emellett egyedül csak a 23. § (6) bekezdésének az előadóművészekre való megfelelő alkalmazását írja elő, ami a szerzők esetében a bérleti jog átruházása esetén fennmaradó, elidegeníthetetlen és csak kötelező közös jogkezelés útján gyakorolható díjigényről rendelkezik.

A 73. § (3) bekezdésének második és harmadik mondatában említett három díjigénynek nem egyforma a viszonya az (1) bekezdésben felsorolt kizárólagos jogokhoz, amelyekre a (3) bekezdés első mondata szerinti jogátruházási vélelem vonatkozik. A magánmásolásért (a 20. § alapján) járó díjigény az (1) bekezdés (c) pontja szerinti kizárólagos többszörözési joghoz kapcsolódik, és ezért az érvényesüléséhez szükség van a vélelem hatálya alóli kizárásra. A bérleti jog átruházása után [a 23. § (6) bekezdése szerint] fennmaradó díjigény az (1) bekezdés (d) pontjában említett terjesztési jogra épül, de nem annak korlátozását jelenti: a bérleti jog tekintetében érvényesül a jogátruházás véelme, de az előadóművészeknek mégis díjigényük marad. Míg az eddig említett két díjigény az (1) bekezdésben említett valamelyik kizárólagos joghoz kapcsolódik, ez nem mondható el a harmadik, a kábeltelevíziós továbbközvetítésért (s a 28. § alapján) járó díjigényről. Egyrészt a *rögzített* előadások sugárzásának vagy bármilyen módon a nyilvánossághoz közvetítésének joga semmilyen összefüggésben nem szerepel az (1) bekezdésben, másrészt, bár az (1) bekezdés (b) pontja rendelkezik a *rögzítetlen* előadások sugárzásának vagy más módon a nyilvánossághoz közvetítésének jogáról, ez a jog nem terjed ki a sugárzott előadás (kábeltevé útján vagy más úton való) továbbközvetítésére.

A fenti 1.7. pont szerint alaptalannak talált álláspont védelmezői az utóbbi körülményre tekintettel hivatkozhatnának esetleg az *a contrario* elvre. Rámutathatnának, hogy ezek szerint a 73. § (3) bekezdésében a jogalkotó felsorolta mindazokat a díjigényeket, amelyekre a jogátruházás véelme nem terjed ki, függetlenül attól, hogy a díjigény a § (1) bekezdésében említett valamely joghoz kapcsolódik-e vagy sem. Ezek között nem szerepel a 74. § (2) bekezdésében említett díjigény, ezért az *a contrario* elv alapján – az ilyen érvelés szerint – arra kiterjedne a jogátruházás véelme.

Ez a fajta érvelés azonban téves lenne. Változatlanul áll az, hogy azokra a jogokra, amelyek *nem* „az (1) bekezdésben említett vagyoni jogok”, nem terjed ki a 73. § (3) bekezdése szerinti vélelem. Az ellenkező állítása a jogértelmezés és a logika legalapvetőbb elveibe ütközne, és elfogadásához a félreérthetetlen szavak jelentésének figyelmen kívül hagyására és az azzal 100%-osan szemben álló jelentés elfogadására lenne szükség. Ezzel nyilvánvalóan nem lehet komolyan foglalkozni.

Erre figyelemmel a kábeltelevíziós díjigény említésének esetében nincs másról szó, mint egyszerű redundanciáról, ami gyakori eleme a jogi szabályozásnak. Tehát arról, hogy valami már következik az adott szabályozásból, de egy újabb rendelkezés újra kimondja, megerősíti azt. Abból, hogy a 73. § (1) bekezdésében említett vagyoni jogok között nem szerepel a kábeltelevíziós továbbközvetítés joga, következik, hogy a (3) bekezdés első mondatában foglalt rendelkezés nem érinti ezt a jogot. Az, hogy a (3) bekezdés második mondata ezt külön is kimondja, egyszerű redundancia.

1.9. Így az eljáró tanács úgy találja, hogy a 74. § (2) bekezdése első fordulatának, az abban hivatkozott 26. § (6) bekezdésének, az Sztj. fent említett egyéb kapcsolódó rendelkezéseinek és azok összefüggéseinek elemzése és értelmezése alapján a fenti 1.7. pontban tett megállapítása tekintetében semmilyen megalapozott ellenérv nem hozható fel.

1.10. Ha pedig az eljáró tanács az Szjt. szövegén és az azon belüli összefüggéseken kívül figyelembe veszi a 74. § (2) bekezdésének hatályos szövegét megállapító törvény miniszteri indokolását is, az említett megállapítás további egyértelmű megerősítést kap. Mint ahogyan arra a megbízó beadványában rámutat, a 2003. évi CII. törvény pontosította a 74. § (2) bekezdésének a szövegét, kiegészítve azt a 26. § (6) bekezdésére való utalással, és a törvény miniszteri indokolása a bekezdés első fordulatának tartalmát a megbízó álláspontjával egyezően értelmezte. Ez valóban így van. Az indokolás idevágó része ugyanis így szól:

„A javaslat pontosítja az Szjt. 74. §-ának (2) bekezdésében foglalt hivatkozásokat. Erre részben a 27. § módosítása miatt, részben pedig azért van szükség, hogy még egyértelműbb legyen: a bekezdés első fordulata szerinti rögzítés díjazására a 26. § (6) bekezdésében foglaltakat kell megfelelően alkalmazni. Ez utóbbi – még az 1994. évi VII. törvénnyel beiktatott – különös díjérvényesítési módozat tartalmát a javaslat nem módosítja, hiszen a visszautalás eddig is magában foglalta a 26. §-ban foglaltak értelemszerű alkalmazását. *Szükséges azonban annak nyomatékosítása, különösen a sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljából rögzített audiovizuális előadások [73. § (3) bek.] felhasználása tekintetében, hogy az előadás ismételt sugárzást is lehetővé tevő rögzítésének minden egyes felhasználásáért díjazás jár, amelyet a közös jogkezelő szervezet érvényesíthet.* Más megközelítésben: az előadás sugárzás vagy nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésére az előadóművész egyedileg ad engedélyt. Az előadóművész hozzájárulásának, illetve a felhasználás jogszerűségének azonban feltétele az, hogy megállapodás szülessen a díjazásra vonatkozóan a közös jogkezelő szervezet és a felhasználó között.” (Kiemelés az eljáró tanácstól.)

Az indokolásnak az előző bekezdésben kiemelt része minden kételyt kizáróan megerősíti a törvény hatályos szövegében is egyértelműen megjelenő jogalkotói szándékot. Nevezetesen azt, hogy a sugárzás vagy nyilvánossághoz történő átvitel céljából rögzített előadások esetében – s a 73. § (3) bekezdésére való zárójeles utalás nyilvánvalóvá teszi, hogy ez áll a filmalkotásoknak tekinthető ilyen rögzítésekre is – teljes egészében, minden korlátozás nélkül fennáll a 74. § (2) bekezdése szerinti díjigény, s nem vonatkozik rá a 73. § (3) bekezdésének első mondata szerinti jogátruházási vélelem.

1.11. Összefoglalva: Az Szjt. 74. §-ának (2) bekezdése szerinti díjigényre nem terjed ki az Szjt. 73. § (1) bekezdése első mondatában foglalt vélelem hatálya. A díjigény akkor is fennmarad, ha az előadóművész (i) hozzájárul előadásának filmalkotásban való rögzítéséhez; és (ii) nem köti ki külön, hogy ez a jogdíjigény a rögzítéshez való hozzájárulással nem száll át a rögzítést végzőre vagy másra. A jogdíjigénynek az előadóművészek és jogutódjaik képviseletében való érvényesítésére – az Szjt. 27. §-ának (3) bekezdése szerinti kiterjesztett hatályú közös jogkezelés keretében – az illetékes miniszter által az irányadó jogszabályoknak megfelelően nyilvántartásba vett közös jogkezelő szervezet jogosult. Ez a közös jogkezelő szervezet a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Iroda (MSZSZ-EJI), vagyis a megbízó.

2. számú kérdés: „Kérjük a Tisztelt Szakértő Testületet, hogy adjon szakvéleményt arról, hogy a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) az előadás sugárzás vagy a nyilvánosságához történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról és a felhasználás egyéb feltételeiről szóló 2006. évi jogdíjközleménye megfelel-e a hatályos szerzői jogi szabályoknak?”

2.1. A fent idézett eredeti beadvány benyújtása után, a megbízó a következő újabb beadvánnyal fordult a testülethez:

„A Tisztelt Szakértő Testülethez 2006. július 19. napján benyújtott megkeresésünk 2. számú kérdésében arra kértük a Szakértő Testületet, hogy adjon szakvéleményt arról, hogy a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodájának (MSZSZ-EJI) az előadás sugárzás vagy a nyilvánosságához történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról és a felhasználás egyéb feltételeiről szóló 2006. évi jogdíjközleménye megfelel-e a hatályos szerzői jogi szabályoknak?”

Utóbb észleltük, hogy e 2. számú kérdés megválaszolásakor a Tisztelt Szakértő Testület szakvéleménye – az Sztj. anyagi jogi rendelkezéseinek vizsgálata mellett – kiterjedhet a jogdíjközlemény jóváhagyásával kapcsolatos Sztj.-beli eljárási szabályoknak való megfelelésre is.

Erre figyelemmel csatoltan benyújtjuk a megkeresésben hivatkozott jogdíjközlemény jóváhagyási eljárása során keletkezett iratokat, és kérjük a Tisztelt Szakértő Testületet, hogy a 2. számú kérdés megválaszolásakor – az általa indokoltnak tartott körben és részletességgel – szakvéleményét szíveskedjék a jogdíjközlemény jóváhagyásával kapcsolatos Sztj.-beli eljárási szabályoknak való megfelelésre is kiterjeszteni.”

Az újabb beadványhoz csatolva voltak a benne jelzett iratok, amelyekre az eljáró tanács az alábbiakban utal.

2.2. Az eljáró tanács először azt vizsgálta, hogy a fent említett jogdíjközlemény megfelel-e az Sztj.-ben megállapított eljárási szabályoknak.

A 90. § (1) szerint a jogdíjakat és egyéb feltételeket az a közös jogkezelő szervezet állapítja meg, amely az adott jog kezelésére jogosult. Ez a szervezet a 74. § (2) bekezdésében említett jog esetében a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Előadóművészi Jogvédő Irodája (MSZSZ-EJI), vagyis a megbízó.

Annak, hogy egy adott jogdíjközlemény megfeleljen a törvényi követelményeknek, részben eljárási, részben tartalmi feltételei vannak.

2.3. Az eljárási feltételekről a 90. § (2) és (3) bekezdése szól a következőképpen:

„(2) A jogdíjak és egyéb feltételek megállapításához a miniszter jóváhagyása szükséges. A miniszter a jóváhagyás előtt véleményt kér a jelentős felhasználóktól és a felhasználók érdekképviseleti szervezeteitől, valamint ezt követően a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökétől és a 26. § (8) bekezdésének második mondatában szabályozott felhasználás tekintetében az informatikai és hírközlési minisztertől. Felhasználónak, illetve felhasználói érdekképviseleti szervezeteknek minősülnek a 21. §-ban meghatározott díj vonatkozásában a fizetésre kötelezettek és azok érdekképviseleti szervezetei. A jóváhagyás a jogdíjak és egyéb feltételek alkalmazásá-

nak és a Magyar Közlönyben való nyilvánosságra hozatalának feltétele; nem zárja ki, illetve nem érinti azonban az egyéb jogszabályok érvényesülését a jogdíjak és az egyéb feltételek tekintetében.

(3) A jogdíjakat és a felhasználás egyéb feltételeit tartalmazó díjszabást a jogkezelő egyesület a jóváhagyást követően a Magyar Közlönyben saját nevében nyilvánosságra hozza. Ennek megtörténteig az előző időszakra megállapított és jóváhagyott, a Magyar Közlönyben korábban nyilvánosságra hozott díjszabást kell alkalmazni akkor is, ha az az időtartam, amelyre ez utóbbi díjszabást megállapították, időközben lejárt.”

Az eljáró tanács a megbízó által benyújtott iratok alapján megállapította, hogy a kérdéses jogdíjközleményt az illetékes miniszter, vagyis a nemzeti kulturális örökség minisztere – a 90. § (2) bekezdésének első mondatának megfelelően – 2006. január 25-én jóváhagyta, és annak a § (3) bekezdésében előírt közzététele a Magyar Közlöny 2006. február 3-i (a 2006. évi 6.) számában megtörtént. Ezzel az alapvető eljárási feltételek teljesültek.

2.4. Ahhoz, hogy a jóváhagyás minden eljárási feltételét teljesültnek lehessen tekinteni, a 90. §-ban előírtaknak megfelelően a miniszternek a jóváhagyás előtt véleményt kellett kérnie a jelentős felhasználóktól és a felhasználók érdek-képviselői szervezeteitől, valamint ezt követően a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökétől [miután nem a 26. § (8) bekezdésének második mondatában szabályozott felhasználásról volt szó, az informatikai és hírközlési minisztertől a vizsgált esetben nem].

Az eljáró tanácshoz eljuttatott iratokból kitűnik, hogy nemcsak a televíziós társaságoknak volt módjukban véleményt nyilvánítani, de a Televíziós Műsorszolgáltatók Szervezetének (TMSZ) is, amelynek tagsága – mint ahogyan arra a szövetség elnöke az ebben a tárgyban a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumához intézett, 2005. december 12-én kelt beadványában rámutatott – a három legnagyobb televíziós műsorszolgáltató mellett több kisebb televíziós csatornára is kiterjed.

A TMSZ, valamint egyes televíziós társaságok külön is kifogásokat emeltek a jogdíjtáblázat ellen. Ezeket azonban – mint ahogyan arra a minisztérium Igazgatási Főosztálya vezetőjének a TMSZ beadványára adott 2006. január 10-i válaszlevele rámutatott – csak a 90. § (2) bekezdése szerinti *véleményezési* jog, s nem pedig valamilyen *egyetértési* jog alapján adhatták elő. Az így kifejezett véleményeket a miniszter mérlegelés tárgyává teheti, de nem köteles azokat elfogadni (különben is csak két lehetőség közül választhat: vagy jóváhagyja a jogdíjközleményt vagy nem, amely utóbbi esetben addig, amíg az esetleges további egyeztetés eredménnyel nem jár, az előző időszakra megállapított jogdíjak és feltételek alkalmazandók). Az említett minisztériumi válaszlével azonban részletesen meg is indokolta, miért nem volt ok a jogdíjközlemény megtagadására. (Azzal, hogy nincs ok a jóváhagyás megtagadására, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke is egyetértett.)

2.5. Megállapítható tehát, hogy az MSZSZ-EJI által a 74. § (2) bekezdésében foglalt jogdíjgényre vonatkozóan 2006-ra megállapított jogdíjközlemény jóváhagyása és közzététele megfelelt az Sztj.-ben foglalt előírásoknak.

2.6. Ami a tartalmi feltételeket illeti, a 90. § (1) bekezdése azt írja elő, hogy a díjtételek és egyéb feltételek nem tartalmazhatnak a felhasználók közötti indokolatlan megkülönböztetést, s a § (4) bekezdése is úgy rendelkezik, hogy a díjszabást a felhasználókkal szembeni indokolatlan megkülönböztetés nélkül kell alkalmazni.

Az eljáró tanács áttekintette a vitatott jogdíjközleményt, és megállapította, hogy az egységesen határozza meg valamennyi érintett felhasználóra nézve a díjtételeket és egyéb feltételeket. Nem tartalmaz a felhasználók között különbségtételt.

2.7. Összefoglalva: az eljáró tanács véleménye szerint a jogdíjközlemény kialakítása és annak jóváhagyása megfelelt az Sztj. irányadó szabályainak.

Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke

Id. dr. Ficsor Mihály, a tanács előadó tagja

Dr. Debreczenyi Ferenc, a tanács szavazó tagja